

--	--	--	--	--

Time : 2½ Hours

GEOGRAPHY AND ECONOMICS (M)

(For Children With Special Needs) (Visually Impaired))

Subject Code

S	0	2	0
---	---	---	---

Total No. of Questions : 8**(Printed Pages : 7)****Maximum Marks : 65****सूचना :**

- (i) प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर नवीन पानावर लिहा.
- (ii) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
- (iii) प्रश्न क्र. 1 ते 7 भूगोलाचे आहेत.
- (iv) प्रश्न क्र. 8 अर्थशास्त्राचा आहे.
- (v) प्रश्न क्रमांक व उपप्रश्न क्रमांक स्पष्ट लिहिणे आवश्यक आहे.
- (vi) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा : 2
 - (1) खालीलपैकी कोणत्या भागात मृदा संवर्धनासाठी वाफ्याची शेती विकसित झाली आहे ?
 - अरुणाचल प्रदेश
 - हिमालयाचा प्रदेश
 - उत्तर पूर्व प्रदेश
 - (2) कोणती मृदा कापसाच्या पिकासाठी आदर्श आहे ?
 - गाळाची
 - काळी
 - लेटेराईट
- (ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : 1
 - (1) राजस्थानमध्ये कोणती साधनसंपत्ती विपुल प्रमाणात उपलब्ध आहे ?
 - (2) गुजरात मधील जमिनीच्या अवमूल्यनाचे कोणताही एक कारण लिहा.

- (क) खालील कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **20** ते **30** शब्दात लिहा : 2
- (1) गाळाच्या मृदेतील खनिजांचे प्रमाण लिहा.
- (2) रुक्ष मृदेची वैशिष्ट्ये लिहा.
2. (अ) 'अ' गटात साधनसंपत्तीचे प्रकार व 'ब' गटात त्यांची मालकी लीहीलेली आहे. त्याच्या योग्य जोड्या लिहा : 2
'अ' गट	'ब' गट
(1) बाजार	(अ) राष्ट्रीय
(2) रेलवे स्टेशन	(ब) वैयक्तिक
	(क) समाज्याच्या मालकीची
- (ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे **15** ते **20** शब्दात लिहा (कोणताही **एक**) : 1
- (1) कोणत्या खाणींमुळे बक्सा व्याघ्र अभयारण्यातील जनावराना गंभीर धोका निर्माण झाला आहे ?
- (2) भारतीय वन्यजीव संरक्षण कायदा 1972 सालापासून का राबविण्यात आला ?
- (क) खालील प्रश्नांची उत्तरे **20** ते **30** शब्दात लिहा (कोणताही **एक**) : 2
- (1) वने आणि वन्य जीवांचे संवर्धन करणे गरजेचे का आहे ?
- (2) चिपको आंदोलनाचा उद्देश काय आहे ?
3. (अ) खालील 'अ' गटातील कारणे व 'ब' गटातील परिणाम यांच्या अचूक जोड्या जुळवा व लिहा : 2
'अ' गट	'ब' गट
(1) जंगलांचा नाश	(अ) नर्मदा सागर प्रकल्प
(2) मोठ्या प्रमाणावर विकास प्रकल्प	(ब) व्याघ्र प्रकल्प
	(क) आदिवासी

- (ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4
- (1) पाणी टंचाईचे कोणताही एक कारण लिहा.
 - (2) पाण्यापासून वीजनिर्मितीकरतात त्यास काय म्हणतात ?
 - (3) सतलज-बियास नदीच्या खोऱ्यातील प्रकल्पाचे नाव लिहा.
 - (4) राजस्थानात पिण्याचे पाणी कशा प्रकारे साठवत होते ?
- (क) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 ते 30 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : 2
- (1) राजस्थानच्या अर्धरूक्ष आणि रूक्ष प्रदेशात पिण्याचे पाणी कशा पद्धतीने साठवत होते ?
 - (2) आपल्याला जलसंवर्धन आणि व्यवस्थापनाची गरज का आहे ?
4. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा : 2
- (1) खालीलपैकी खरीप पीक कोणते ?

(अ) तांदूळ	(ब) गहू
(क) कलिंगंड	
 - (2) खालीलपैकी कोणत्या नदीच्या काठावर ज्यूट उत्पादन केले जाते ?

(अ) महानदी	(ब) गंगा
(क) हुगळी	
- (ब) खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4
- (1) प्राचीन हत्यारे घेउन कोणत्या प्रकारची शेती केली जाते ?
 - (2) मळ्याच्या शेतीचे एक उदाहरण लिहा.
 - (3) लोह, कॅल्शियम उच्च प्रमाणात असणाऱ्या धान्य पीकाचे एक उदाहरण लिहा.
 - (4) रबराच्या वाढीसाठी कोणत्या प्रकारचे हवामान लागते ?
 - (5) भारतातील कोणत्याही दोन तंतूपिकांची नावे लिहा.

- (क) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 ते 30 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : 2
- (1) ज्यूटच्या वाढीसाठी कोणत्या प्रकारच्या मृदेची गरज असते ?
- (2) कडधान्ये बऱ्याचदा इतर पीकांबरोबर चक्राकार पद्धतीने का घेतली जातात ?
5. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2
- (1) खालीलपैकी गूळाचे मुख्य स्रोत कोणते ?
- (अ) कॉफी (ब) ऊस
- (क) रेशीम किडे
- (2) खालीलपैकी भारतातील बहुसंख्य जनतेचे मुख्य खाद्यपीक कोणते ?
- (अ) तेलबिया (ब) धान्यपिके
- (क) तांदूळ
- (ब) खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4
- (1) कोणते मूलभूत खनिज हे औद्योगिक विकासाचा कणा आहे ?
- (2) मँगनीज मुख्यत्वे कोठे वापरले जाते ?
- (3) तांबे धातूची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (4) बॉक्साईटचे अतिजास्त उत्पादक राज्य कोणते ?
- (5) सहजरित्या पातळ थरामध्ये वेगळे करता येणारे अलोहित खनिज कोणते ?
- (क) खालील कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 20 ते 30 शब्दात लिहा : 2
- (1) भारतात पेट्रोलियम हा महत्वाचा उर्जास्रोत का मानला आहे ?
- (2) सौर उर्जेचे वापर ग्रामीण घरांमध्ये का झाला पाहीजे ?

6. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2
- (1) उद्योग धंद्याच्या जागेसाठी खालीलपैकी कोणता घटक परिणाम करतो ?
- (अ) खाणी (ब) मजूर
- (क) पठार
- (2) खालीलपैकी कोणता कृषी आधारित उद्योग आहे ?
- (अ) लोहखनिज (ब) रेशिम
- (क) यंत्रसामुग्री
- (ब) खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4
- (1) कोणत्या प्रतीचा कापूस कपडे निर्मितीसाठी उपयोगी येतो ?
- (2) ज्यूट कारखाने भारताच्या कोणत्या राज्यात स्थापन झाले आहे ?
- (3) साखर कारखाने महाराष्ट्रात का स्थापने झाले ?
- (4) कोणते आस्थापन सार्वजनिक क्षेत्रातल्या प्रकल्पासाठी स्टील पुरवते ?
- (5) कोणते शहर ही देशाची इलेक्ट्रॉनिक व्यवसायाची राजधानी म्हणून उद्याला आलं आहे ?
- (क) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 20 ते 30 शब्दात लिहा : 2
- (1) वायू प्रदूषण कशामुळे होते ?
- (2) ध्वनी प्रदूषणाचे परिणाम लिहा.
7. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2
- (1) खालीलपैकी कोणत्या वहातूकीच रेलवे मार्गाच्या तुलनेत अधिक महत्त्व आहे ?
- (अ) हवाईमार्ग (ब) जलमार्ग
- (क) रस्तेमार्ग

(2) खालीलपैकी वाहतुकीचा सर्वात स्वस्त मार्ग कोणता आहे ?

(अ) हवाईमार्ग (ब) रस्तेमार्ग

(क) जलमार्ग

(ब) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4

(1) राष्ट्रीय महामार्ग म्हणजे काय ?

(2) कोणतेही दोन बहुविध उपक्रम लिहा जे रेल्वेमुळे शक्य होतात ?

(3) वाहिन्यांद्वारे वाहतुकीचा फायदा कोणता आहे ?

(4) कोणत्या हेतूने जवाहरलाल नेहरू बंदराची निर्मिती करण्यात आली ?

(5) भारताची राष्ट्रीय दूरचित्रवाणी वाहिनी कोणती ?

(क) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 20 ते 30 शब्दात लिहा : 2

(1) परदेशी पर्यटक भारतात का येतात ?

(2) व्यापाराचे अयोग्य संतुलन कशास म्हणतात ?

(ड) चूक की बरोबर ते लिहा : 5

(1) राजधानी केंद्र आणि महाटपाल केंद्र ही रेल्वेची केंद्रे आहेत.

(2) भारतात पश्चिम किनाऱ्यावर रेल्वेचे जाळे पसरले आहे त्यास कोंकण रेल्वे म्हणतात.

(3) रस्ते वाहतुकीमुळे हिमालयासारखे पर्वत पार करणं शक्य होते.

(4) घन पदार्थाचे द्रवात रूपांतर करूनही वाहिन्यांद्वारे ते नेता येतात.

(5) आकाशवाणी हा भारताचा रेडिओ केंद्र आहे.

8. (अ) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2

(1) कशाच्या मदतीमुळे केरळचा बाल मृत्युदर कमी झाला ?

(अ) PDS (ब) शिक्षणाच्या योग्य सोयी-सुविधा

(क) प्रदुषण

- (ब) पूर्ण नाव लिहा : 2
- (1) MNC
- (2) IT
- (क) खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 15 ते 20 शब्दात लिहा : 4
- (1) Gross Domestic Product म्हणजे काय ?
- (2) संघटित क्षेत्र म्हणजे काय ?
- (3) स्थावर मालमत्ता म्हणजे काय ?
- (4) स्वयं बचत गटाला ग्रामीण गरीबांच्या संघटना निर्माण करणारा गट का म्हणतात ?
- (5) सरासरी उत्पन्न म्हणजे काय ?
- (ड) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 20 ते 30 शब्दात लिहा : 2
- (1) ग्राहकाला माल व सेवाबद्दल कोणती माहिती घेण्याचा अधिकार आहे ?
- (2) कोणत्या तक्रारींचे निवारण राष्ट्रीय पातळीवरील न्यायालयात केले जाते ?